

Valdanches o *Val de Ángeles*» (*Décadas* I, § 8, cap. I, n. 9). Segueix Cavanilles: «el tercer monte se llama *Valdange* y vienen de los muchos que agrupados forman el desierto de Las Palmas y se prolongan hasta reunirse con otros que se derraman desde Cervera; entre los montes de *Valdange* y *Polpis* --- la llanura de Alcalá» i anomena fins a un «quarto monte» que va des del Desert d. l. P. a St. Mateu i Xert. «Dexa este monte una cañada llamada *Valdange* --- bastante angosta y bien plantada de algunos algarrobos y viñas» (*Geogr.* 1).

PRON. LOCAL. A Alcalà, l'inf. més gran: Rambla de *baldánžel*, o simplement, com nom de paratge *baldánžel*; i algun cop, conversant: *baldánžer*, el més jove: *badánžer* o *el badánžer* (XXVIII, 184);¹ *bandánžel* a La Salzadella (XXVIII, 135). La *bandánžel* a *Les Coves de V.* (o pluralitzant-ho: *loz abandánžels* 146, 147).

ETIM. Queda ben establert per les vars. citades que la forma bàsica és oralment *Valdängel*, car les variants *Bad* i *-ànger* seran per inobjectables dissimilacions d'aqueixa; el seriosíssim Cavanilles confirma *Valdange* per al seu temps, amb pèrdua de la final, que també es justifica com dic i pel caràcter caduc de la *-r* (segons la nota). Ell mateix quasi admet l'explicació d'Escolano a base d'*àngel*, i també podem admetre-la, sigui amb un singular secundari, o donant a *àngel* un valor col·lectiu, puix que es tracta d'una vall o «cañada», de la qual el nom haurà passat a la serra, i d'aquí al poblat esmentat per Escolano: S. Guarnier ho consagra, com *Serra de Valldängel*, en el seu Nomencl. de 1966. Potser hi hagué alguna capella o santuari que ocasionés el nom. S. Guarnier m'escrivia que a 3 k. de St. Mateu hi ha una ermita important dedicada a la *M. d. D. dels Àngels*, amb una imatge gòtica del S. XI: com que la branca N. de les serres de Valldängel descrites per Cavanilles és a uns 5 o 6 k., potser el nom ve d'aquest santuari o d'algun duplicat que fos no gaire lluny.

L'únic escrípol podria venir del nom *Verdanxa*, nom de persona conegut, car és versemblant que tinguin origen comú. No manca, en efecte, qui els ha equiparats: «Sierra de *Valdanxa*» en el mapa Chías, S^a de *Valdanxa* a *Valdange* en Sarthou, *GGRV*, 842; «Sierra de *Valdanxa*» junt amb el poeta *Verdanxa* o *Verdanxa*, Alcover (*BDLC* VII, 77), que el dóna com cogn. valencià conegut. Consta, en efecte, que *Joan Verdansa* entorn de 1474 el conegut poeta era notari de València (Comerma, *Hi. Lit. Cat.*, 244, 238-99, 147); era autor de versos apològics recordats: «lo Brut animal ---» (Alart, *InvLC*, s.v. *brut, Verdansa*, v. 70) i en *el Procés de les Olives* (títol), en una variant no negligible: «Micer *Verdencha*»; però generalment amb *a*, i encara en activitat prop de l'a. 1500; en particular tingué ressonància un «Debat per

spayar la melenconia entre Bernat Fenollar Vidal (1516) e-ls pedants notaris *Verdanxa* i Villaspinosa, Roic de Corella y Miquel Estela» (Jordi Rubió, *Hist. Lit.*, en la de Díaz Plaja III, 878).

No hi ha però entrebanc greu a suposar que *Valdange*, en aquell temps en què el valencià central ja igualava *ğ* i *ç*, per més que el cognom el trobem sempre amb *ch* o *x*, es tornés *Vardánche* (cf. les vars. anotades supra) i ocasionalment *-dancha* amb una *-a* provocada pel gènere femení de *vall*, ben comprensible també que per influència dels nombrosos NLL com *Verde*, *Verdiell*, *Verdú*, *Verdeguer*, *Verdera*; *Vard-* s'hi canviés en *Verd*. La variant *Verdéncha* podria obeir a la pron. arabitant de *A* com *ā = e*.

Degué haver-hi un altre NL, que pogué intervenir-hi també (si més no com «tercer en discòrdia») i per tant n'hauré de parlar ací, per més que sens dubte tingui origen diferent, i que s'hi produeixi la confusió de dades que tan sovint afecta els NLL valencians, més que més els de despoblats moriscos.

Benitaber troba Lapeyre en la seva summa dels noms dels censos del S. XVI, p. 46, com nom d'un despoblat de *Cocentaina*, amb 11 focs moriscos en els censos de 1513 i 1602; el de 1609, 12 focs (si bé Reglà-Boronat, en aquest ho escriuen sense *b*, per oblit o menyspreu); SSiv. (s. v.) escriu *Benitbaer*, que tindria 10 moriscos en el S. XVI (en què Tomàs de Villanueva l'annexà a Alcúdia de Cocentaina), i en dóna altres dades històriques sense cita de la forma del nom en els anys 140 i els de l'expulsió; és versemblant que aquesta grafia també sigui descurada per *Benitaber*, car Lapeyre degué veure altres dades, anotant «en 1602 només “alqueria de Piemont (Beaumont): les Beaumont en étaient seigneurs”». En tots aquests censos citat junt amb *Benarrés*, *Turballos*, *Setla de Núñez*, i altres llogarets vora *Cocentaina* i *Beniarrés*. Ara bé, el que jo vaig anotar en l'enq. de Beniarrés, és «Benitàixer». Amb versemblança més o menys discutible, es podria entendre tot plegat si es tractés d'un *Benitàger* o *-àtxer*, grafiat amb *ch*, com fou tan corrent entre escriptors i fins erudits valencians, sigui amb el valor de *ğ* o de *ç*, i com que també es dóna el cas que de vegades escriuen *x* per *ch* o *tx* i àdhuc *g*, també hi podríem coordinar la meua anotació, per poc que em vagi fiar (contra el que solia fer) d'una indicació que em donessin escrita amb *-ax-*. Que hi hagué *ch* o *ğ* ho suggeriria una indicació d'Oliver-Asín (en el deplorable llibret que publicà a nom del seu oncle), que ben vagament dóna *Binitanxa* com «despoblado de las prov. de Alicante» (*Top.* s.v.). ¿Va trobar ell, doncs, *Benitacher* (semblant al que suposem) o *Benitanxà*? Cal desconfiar-ne molt, essent un arabista tan frívol que ha rectificat prou vegades els noms per encaixar-los en una «etimologia» i aquest